

نىكاھلىنىش ۋە ئائىلە

ياقۇپ ھەمدۇللا

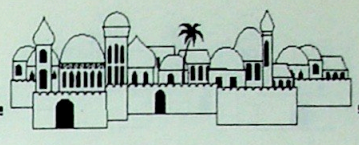
بسمللاھىر رەھمانىر رەھىم

توي قىلىش ـــ توي يېشىغا يەتكەن ئەر ـ ئاياللارنىڭ نىكاھلىنىشى ئاللاھ بېكىتكەن قانۇنىي مەجبۇرىيەت، شەرئىي مەسئۇلىيەت، ئىسلام دىنىدا مۇھىم ئىبادەت ھېسابلىنىدۇ. ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن تۇنجى رەت ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن ھەۋۋا ئانىمىز نىكاھلانغان. شۇندىن كېيىنكى بارلىق پەيغەمبەرلەر ئۈممەتلىرىنىڭ نىكاھلىنىشىنى قانۇنىي رەسمىيەت قىلىپ بېكىتكەن.

نىكاھلىنىش قىز ـ يىگىت مۇھەببەت رىشتىسىنىڭ باغلىنىشى ئاساسىدا، شەرئى مىزان، قانۇن ـ نىزامغا مۇۋاپىق، ئۆرپ ـ ئادەت، رەسمىيەتلەرگە لايىق رەۋىشتە مەگگۈلۈك ھەمراھ بولۇپ، بەختلىك ئائىلە قۇرۇپ، ياراملىق ئەۋلاد قالدۇرۇش نىيىتىدە باش قوشۇشى ھېسابلىنىدۇ.

نىكاھلىنىش ئائىلە قۇرۇپ قانداشلىق ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت شەكىللەندۈرۈشنىڭ مۇقەددىمىسى، ئائىلە مۇناسىۋىتىنىڭ ئۇلى بولۇپ، توي قىلىش يېشىغا يەتكەن، ئەقلى نورمال، تېنى ساغلام، ماددىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىن توي قىلىش شەرتىنى ھازىرلىغان، بىر ـ بىرىگە مەگگۈلۈك ھەمراھ بولۇشقا ئىشەنچ باغلىغان، ئورتاق غايىگە ئىگە ئەر ـ ئاياللار ئۇچۇن سۇننەت. توي قىلىشقا قۇربى يېتىدىغان، جىسمانىي، ماددىي، مەنىۋى شەرتلەرنى ھازىرلىغان، ئىپپىتنى زىنا ـ ھارامدىن ساقلاشنى نىيەت قىلغانلارنىڭ دەرھال نىكاھلىنىشى پەرز. شۇ ھالدا نىكاھنى كەينىگە سۈرۈش، تەرك ئېتىش گۇناھى كەبىر. پەرۋەردىگارىمىز ئاللاھ بىزگە: **"ئاياللار بىلەن ئۇنسى-ئۇلپەت ئېلىشىڭلار ئۈچۈن(ئاللاھنىڭ) ئۇلارنى سىلەرنىڭ ئۆز تېپىڭلاردىن ياراتقانلىقى، ئاراڭلاردا (يەنى ئەر-خوتۇن ئارىسىدا) مېھر-مۇھەببەت ئورناتقانلىقى ئاللاھنىڭ(كامالى قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان) ئالامەتلىرىدىندۇر. پىكر يۈرگۈزىدىغان ئادەملەر ئۈچۈن، شەك-شۈبھىسىزكى، بۇنىڭدا نۇرغۇن ئىبرەتلەر بار"**{سۈرە«رۇم»(30 ـ سۈرە)، 21 ـ ئايەت} دەپ تەربىيە قىلغانىدى. بۇ ھەقتە پىكر يۈرگۈزۈپ كۆرەيلى:

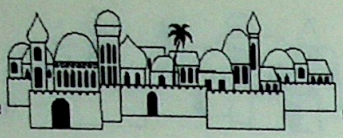
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئەر ـ ئايال مۇھەببەتنىڭ ئەڭ شېرىن، ئەڭ لەزىز فىزىيولوگىيەلىك ھېسسىيات ھۆزۈرىنى سۈرۈپ، بىر ـ بىرىگە ئىشقى ـ مۇھەببەت رىشتىنى مۇستەھكەملەيدۇ. چىن مۇھەببەت ئىنسان روھى ۋە جىسمىغا ئەڭ ئېسىل قۇۋۋەت دورىسى، ئابىھايات شەرۋىتى. ۋىسال تاپقانلارغا شىپا، تاپالمغانلارغا زەھەر. ئادەم ئەلەيھىسسالام ھەۋۋا ئانىمىزغا بولغان يالقۇنلۇق مۇھەببەت تەقەززاسىدىن نىكاھلىنىپ، ئائىلە قۇرۇشىنىڭ ئۈلگىسىنى ياراتقان، ئەۋلادىنى دۇنياغا تاراتقان. دېمەك، ئىنسان سۆيگۈنىڭ مېۋىسى، ئائىلە بەختىنىڭ ئۈلى، راھەتنىڭ بۆشۈكى، نەسەب ئېتىزى، يات تەن ۋە روھلارنى چاتقىدىغان رىشتىسى.

مېھىر ـ مۇھەببەت نىكاھلىنىشنىڭ ئاساسى. ئىنسان ۋۇجۇدىدا مېھىر ـ مۇھەببەت، ھايا ـ ئىپپەت، سەممىي ساداقەتتىن ئىبارەت ئۈچ گۆھەر بار. مۇھەببەت ـــ باغ ئىرەم، ھايا ـ ئىپپەت ـــ قورغان، سەممىي ـ ساداقەت ـــ پاسىبان. مۇھەببەت گۈللىرىنى ھايا ـ ئىپپەت، سەممىي ـ ساداقەت، غەيرەت ـ شىجائەت بىلەن قوغدىغاندىلا تەن ھۆزۈرى، دىل ھۇزۇرى، ھايات پەيزىنى سۈرەلەيسىز. مۇھەببەت گۈلىنى بۈگۈن ئۈزۈپ، پەيزىنى سۈرۈپ، ئەتىسى سۇلاشتۇرۇپ، ئۆگۈنى تاشلاپ خازان قىلسىگىز، مۇھەببەت لەززىتىدىن، ئائىلە ھۇزۇرىدىن، پەرزەنت شادلىقىدىن، كۆڭۈل خاتىرجەملىكىدىن مەھرۇم بويتاقلىق ئازابىغا، پۇشايمان ئازگىلىغا مەھكۇم بولىسىز، شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسىدە گۇمران بولىسىز.

مۇھەببەت ئاساسىغا قۇرۇلغان ئائىلە پانىيدىكى جەننەت بولۇپ، شاد ـ خۇراملىق، دىل ئازادىلىك، تىنچ ئامانلىق، تەن ساغلاملىق، پاراۋانلىق ھەر ۋاقىت ئايرىلماس ھەمراھ. ئىللىق ئائىلە بولغاندىلا ئاتا ـ ئانا، قەۋم ـ قېرىنداش، ئەھلى ـ قاياشلار ئارا ئالاقە ـ مۇناسىۋەت كۆچىيىدۇ، تۇغقانلار كۆپەيىدۇ، ئىناق ـ ئىللىق ئائىلە جىسمىگىزغا كۈچ، ئەقلىگىزگە قۇۋۋەت بېشىغلاپ، ئەمگەك، خىزمەت، تىجارىتىگىزگە ئامەت، دارامەت، بەرىكەت ياغدۇرىدۇ. "بىرلىك بولمىسا، تىرىكلىك بولماس"، "ئىتتىپاقلىق ـــ كۈچ" دېگەندەك، ئېجىل ـ ئىناق ئائىلىدە روھىگىز ئۇرغۇپ، جاسارىتىگىز كۆتۈرۈلۈپ، ھەرخىل قىينچىلىقلارنى يېڭىپ، سىجىل ئىلگىرىلەش ئىرادىگىزنى كۈچەيتىدۇ. ئائىلىدىكى بىرلىك ئائىلىدىكى ئىشلارنى پىلانلىق، ئېدىتلىق، رەتلىك، ئوڭۇشلۇق ئورۇنلىشىگىزغا كۈچ ۋە مەدەت ھەم ئاقىلانە مەسلىھەت بولىدۇ.

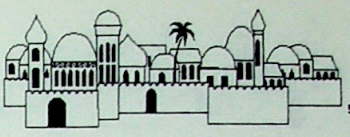

نىكاھلىنىش ئائىلە قورۇشنىڭ بىرىنچى شەرتى. نىكاھلانمىسا ئائىلە ھېسابلانمايدۇ. نىكاھلىنىپ ئائىلە قۇرۇش ئادەمنى ھايۋاندىن پەرقلەندۈرۈپ، ئادىمىي قىممەت پەللىسىگە يۈكسەلدۈرۈپ، ئادىمىي خۇسۇسىيەت، ئىززەت ـ ھۆرمەت، ھايا ـ ئىپپەت، ئىنسانىي خىسلەتكە ئېرىشتۈرىدۇ. كۆچلۈك ئائىلە ئېگىسى سىزنى بەختىيار ھاياتتىن بەھرىمەن قىلىپ، ئەخلاقسىزلىق، ئىشقىۋازلىق، بويتاقلىق، غېرىبلىق، ھاياسىزلىق گۇناھ ـ مەئىسيەتلەردىن قوغداپ قالىدۇ.

ھازىر ئائىلە كىرىزىسى دۇنياۋى قىزىق نۇقتىغا ئايلاندى. پەن ـ تېخنىكا، ماددىي، مەنىۋي مەدەنىيەت تەرەققىياتى كىشىلەرنىڭ ئائىلە تۈرمۇش قارىشىنى ئۆزگەرتىۋەتتى. بەزى كىشىلەرنىڭ كۆزقارىشىدا ئائىلە مۇقەددەس ئورۇندىن ئىككىلەمچى ئورۇنغا چۈشۈپ قالدى. ھازىرقى قىسمەن ياشلار ئائىلىنى ئۆزىنىڭ ئەقلىي ئىقتىدارى، مۇھەببەت ئەركىنلىكى، كۆڭۈل شادلىقىنى ئىسراپ قىلىدىغان بوغۇچ، چۈشەك دەپ قاراۋاتىدۇ. ئۇلار ئۇچۇن نىكاھسىز بىرگە تۇرۇش، توي قىلماي بويتاق ئۆتۈش، نىكاھلانماي ئۆيدىن چىقىپ كېتىش، قىزلار يېگىت بىلەن نىكاھلانماي قېچىپ كېتىش، خالىغانچە سىرتلاردا قونۇپ قېلىش مودىغا ئايلىنىپ قالدى.

نىكاھلىنىشنىڭ مەقسىتى: ئىپپىتىگىزنى ھارامدىن ساقلاش ئۇچۇندۇر. پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ ئۇلگىلىك ئۇستازى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام: "**ئى ياشلار جامەئەسى! سىلەردىن تويغا قادىر بولالىغانلار توي قىلسۇن!، توي قىلىش كۆزنى ۋە جىنسىي ئەزانى ھارامدىن ساقلاپ قالىدۇ**"(بۇخارى رىۋايەت قىلغان) دەپ مۇراجىئەت قىلغان. يەنە: "**نىكاھلىنىش مېنىڭ سۇننىتىم، كىمكى مېنىڭ سۇننىتىمدىن يۈز ئۆرۈيدىكەن ئۇ مېنىڭ ئۇممىتىم ئەمەس**"(بۇخارى رىۋايەت قىلغان) دەپ قاتتىق ئاگاھلاندۇرغانىدى. ئائىلىدىكى ئارامگاھنى تاشلۇۋېتىپ، نىكاھسىز بىرگە بولۇش، ئۆزىنىڭ ھالال جۇپتىنى تاشلاپ قويۇپ، ھارامخورلارنى ئاشنا تۇتۇش، ئۆزىنىڭ ھايۋانىي شەھۋىتىنى دەپ، ئاتا ـ ئانا، قېرىنداشلىرىنىڭ ئار ـ نومۇسىنى تۆكۈپ ئۆيدىن چىقىپ كېتىش، قاراقچىدەك قىز ئېلىپ قېچىش ئىسلام دىنى ئەڭ پەس كۆرىدىغان ھالاكەتلىك گۇناھىي كەبىرىدۇر. ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى ئاللاھ: "**زىناغا يېقىنلاشمانلار، چۈنكى ئۇ قەبىھ ئىشتۇر ۋە يامان يولدۇر**"{سۈرە«بەنى ئىسرائىل»(17 ـ سۈرە)، 32 ـ ئايەت} دەپ ئەسكەرتكەن. ئاللاھنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: "**پاھىشە ھەرقانداق نەرسىنى بۇزىدۇ، ھايا ھەربىر نەرسىگە**

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

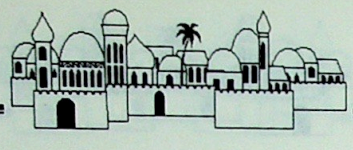

زننەت ئاتا قىلىدۇ"(تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)؛ "گۈناھلار ئېچىدە ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرۈشتىن كېيىن تۇرىدىغان چوڭ گۈناھ ــ ئۆزىنىڭ ھالال جۈپتىدىن باشقا ئايالغا شەھۋىتىنى سەرپ قىلىشتۇر"(ئىبنى ئەبى دۇنيا رىۋايەت قىلغان).

ئىشقى ھېسسىياتنىڭ تىزگىنىنى ھاياتنىڭ قولىغا تۇتقۇزساڭ بەختىگىنى تاپىسەن، تىزگىنسىز قويۇۋەتسەڭ قازانمۇ، جازانمۇ تارتىسەن. ئاللاھنىڭ ئەمرىگە بويۇنتاۋلىق قىلىپ شەيتاننى ئۈستاز تۇتۇپ، كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرسەڭ، ئاللاھ نەپس، چىرايلىق ياراتقان ئۆز تېنىگىنى بۇلغاپ، پاسكىنا قىلمۇشلىسەن. ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى قادىر ئاللاھ ئەھلى نىجىسلارغا جازاسىنى تارتقۇزۇپ، ھالاكەتلىك بالايى ـ قازالارنى ئەۋەتىپ، سۆزنەك، سىقىلىس، مەرەز، ئەيدىز قاتارلىق ھالاكەتلىك، قاباھەتلىك، دەھشەتلىك كېسەللەر بىلەن ئىبرەت قىلمۇشتىدۇ. ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغۇچى ئاللاھ ھەممىشە ئادىلدۇر.

ياشلار تۇزەلسە يۇرت ـ ماكان، زامان تۇزىلىدۇ. ياشلار بۇزۇلسا يۇرت ـ ماكان، جەمئىيەت ـ جاھان بۇزۇلىدۇ. چۈنكى، ياشلار جەمئىيەتتە ئەڭ پائالىيەتچان، ئەڭ جانلىق، قارام كۈچ. ۋىجدان ـ غۇرۇرىنى، ئىپپەت ـ نومۇسىنى پاك ساقلىغان، پەزىلەتلىك ئايالار يۇرتنىڭ گۈلى، ئۆينىڭ تۈۋرۈكى، ئائىلىنىڭ زىننىتى، ئەرنىڭ قانىتى. تەبىئەت گۈل بىلەن گۈزەل، جەمئىيەت پاك ئايالار بىلەن گۈزەلدۇر. بالا بۇزۇلسا، ئۆينىڭ تىنچلىقى بۇزۇلىدۇ، ئانىلار بۇزۇلسا، جەمئىيەتنىڭ تىنچلىقى بۇزۇلىدۇ. شەيتان ۋەسۋەسىسىدىن، ئادىمىي شەيتان ئازغۇنلۇقىدىن ئاللاھ پاناھىدا ساقلىغاي!

نىكاھلىنىشنىڭ مەقسىتى ياخشى پەرزەنتلىك بولۇش، پەرزەنتنى ياخشى تەربىيەلەش، پەرزەنت ــ ئائىلە گۈلىستانىنىڭ شېرىن مېۋىسى، مېھرىبان ئاللاھنىڭ شەپقىتى، رەھمىتى، نېمىتى، مەرھەمىتى، ئاتا ـ ئانىنىڭ بەختى، شادلىقى، بارلىقى، نەسەب تارىخى، زىننىتى. "**مالالار ۋە بالىلار دۇنيا تىرىكچىلىكىنىڭ زىننىتى**"{سۈرە«كەھف»(18 ـ سۈرە)، 46 ـ ئايەت}. بالىلارنى ياخشى تەربىيەلەش ئاللاھنىڭ مۇراجىئىتى، پەيغەمبەرنىڭ دەۋىتى. ئىنسانىنىڭ قەدىر ـ قىممىتىنى قىلغۇچى ئاللاھ: "**ئى مۇئمىنلەر! ئۆزەڭلارنى ۋە بالا-چاقاڭلارنى ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولىدىغان، رەھىم قىلمايدىغان قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل بولغان دوزاختىن ساقلاڭلار**"{سۈرە«تەھرىم»(66 ـ سۈرە)، 6 ـ ئايەت} دەپ ئەمر قىلسا، يېتەكچىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام: "**ھەرقانداق بالا ئىسلام ئۈستىگە تۇغۇلىدۇ، ئۇنى ئاتا-ئانىسى يا يەھۇدىي قىلىدۇ، يا خرىستىيان قىلىدۇ، يا**

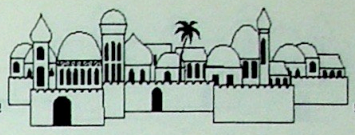

مەجۇسىي قىلىدۇ،،(بۇخارى رىۋايەت قىلغان) دەپ ئەسكەرتكەن. ئاتا ـ ئانا تەربىيەسى بالىنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەيدۇ(ئۆزگەرتىدۇ). ئانا تەربىيەسى بالىنىڭ قەلبىگە ئۇيۇلغان نەقش، زىننەت. ئاتا تەربىيەسى بالىنىڭ ئىلگىرىلەش يولىغا مايىاك ۋە چىراغ. بالا تەربىيەسىز قالسا، ياۋايىلىشىپ، بالاخور، تەلۈگە ئايلىنىپ، ئائىلىنى ۋەيران، ئاتا ـ ئانىنى سەرسان قىلىۋېتىدۇ.

بالىنى ئىنچىكە، ئەستايىدىل، زېرىكمەي ـ تېرىكمەي تەربىيەلەش ئاتا ـ ئانىنىڭ ئادىمىي مەسئۇلىيىتى، قانۇنىي مەجبۇرىيىتى. بالىنى تۇغۇش، بېقىش، ئاسراشنى توخۇمۇ بىلىدۇ. بالىنى ئەخلاق ـ پەزىلەت، بىلىم ـ قابىلىيەت، ھۆنەر ـ سەنئەت، تېخنىكا ـ ماھارەتتە ساپالىق، ئۇنۇمۇرسال قابىلىيەتلىك يېتىشتۇرۇپ چىقىش پەزىلەتلىك، قابىلىيەتلىك ئاتا ـ ئانىلارنىڭ قولىدىن كېلىدۇ. بالىنى ياخشى تەربىيەلەش ئادىمى پەزىلەت، ئىلاھىي مەجبۇرىيەت. ھەرقانداق ئاتا ـ ئانا بالىسىنىڭ بەخت ـ تەلىيى، كېلەچىكىنى ئويلايدۇ. بەزىلەر خىيال قىلىدۇ، دۇئا قىلىدۇ، ئەمەل قىلمايدۇ. بەزىلىرى بالىلىرىنى ياخشى يېگۈزۈپ، چىرايلىق كىيگۈزۈپ، ئوبدان ئوينىتىدۇ. لېكىن، بالا تەربىيەلەش سەنئىتى، مېتودى، ئۇسۇلىغا ئەقىل ـ پاراسەت ئىشلەتمەيدۇ. ئۇمىد ساپالىق ئاتا ـ ئانىلاردا. ئاتا ـ ئانىلار بىلىملىك، قابىلىيەتلىك، ئېسىل پەزىلەتلىك، مەسئۇلىيەتچان، تەلەپچان بولسا، بالىلار غايىلىك، ئىرادىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، بىلىملىك، قابىلىيەتلىك بولۇپ يېتىلىدۇ.

ئائىلە ـــ بالا ئوقۇپ پۈتكۈزەلمەيدىغان مەكتەپ. ئاتا ـ ئانىنىڭ ئائىلىدىكى سۆز ـ ھەرىكىتى بالا ئۈچۈن ئوقۇسا تۇگىمەيدىغان ئوقۇشلۇق، ئاتا ـ ئانىلار بالا ئۈچۈن ئەڭ سۆيۈملۈك، ئەڭ ئۇلۇغ ئۇستاز بولۇشى كېرەك. ئاتا ـ ئانا تەربىيەسىنىڭ ساپاسى بالىنىڭ ساپاسىنى، بالا ساپاسى مىللەتنىڭ ساپاسىنى بەلگىلەيدۇ. ئائىلە ـــ بالىنىڭ ۋەتىنى، ئاتا ـ ئانا بالىنىڭ داھىيسى، رولچىسى، يېتەكچىسى. ئائىلىنى ھايات دېگىزىدىكى كېمە دېسەك، ئاتا ـ ئانا كېمە باشلىقى، ئانا ـــ رولچى، كېمىدىكىلەرنىڭ ھايات تەقدىرى سىزنىڭ قولىڭىزدا، بالىڭىزنى ھايات دېگىزىدىن گۈلىستان مەنزىلىگە يەتكۈزۈش ياكى دولقۇنلۇق قاينامغا غەرق قىلىش ئىقتىدارىڭىزغا باغلىق. دۆلەتنىڭ تەقدىرى، مىللەتنىڭ كەلگۈسى جەمئىيەتنى تەشكىل قىلغۇچى ھەربىر ئائىلىنىڭ دەۋرگە ئەگىشىپ، تەرەققىياتقا ماسلىشىپ، يۇقىرى پەن ـ تېخنىكا، يۇقىرى ساپالىق بىلىم قابىلىيەت، ھۆنەر ـ سەنئەتنى ئىگىلىشى، سىجىل ئىلگىرىلىشى، تىرىشىشىغا باغلىق. ئادەمنىڭ روھىي ساپاسى،

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

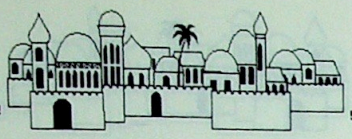

پەن ـ تېخنىكا ، مەدەنىيەت ساپاسى ـــ ئىنسان تەرەققىياتىنىڭ ئېنېرگىيەسى . بىر ئادەم ، بىر قەۋمنىڭ تەرەققىي قىلىپ گۈللىنىشى ، ئاجىزلىشىپ خاراپ بولۇشى ، شۇ كىشىنىڭ ، شۇ قەۋمنى تەشكىل قىلغۇچى ھەربىر شەخسنىڭ ساپاسىغا باغلىق . ھەربىر ئادەم ئۆزىنى ۋە ئۆزىدىكى ئەقلىي قابىلىيەت ، ئىقتىدارىنى قېزىپ ئۇزلۇكسىز ئۆگىنىپ ، بوشلۇقنى تولدۇرۇپ ، باشقىلاردىن ئۆگىنىپ ، ئۇزلۇكسىز تىرىشىسا ئۆتكىلى بولمايدىغان داۋان ، چىققىلى بولمايدىغان قاينام يوق . بۇ خىل سىجىل تەرەققىي قىلىش روھىنى ئۆزىگە مۇجەسسەملىگەن ئادەم جەمئىيەتتە ئۇنۇم يارىتىپ ، تۆھپە قوشۇشتا ئەڭ ئاۋانگارت ، ئەڭ ئىجادكار ، ئەڭ پىداكار بولالايدۇ .

ئىنساندىكى روھىي چۈشكۈنلۈك ، ئېتىقادتىكى ئاجىزلىق ، تەپەككۇردىكى قاتماللىق ، پەن ـ تېخنىكا سەۋىيەسى ، بىلىم قۇرۇلمىسىدىكى ئاجىزلىق بارلىق ئاپەت ، قاباھەت ، تىراگېدىيەلەرنىڭ ئانىسى . ئەمگەك قىلماي راھەتكە بېرىلىش ، ئۆگەنمەي ئارقىدا قېلىش ، ئەيىش ـ ئىشرەتكە بېرىلىش نومۇس . روھىنى ئۇرغۇتۇپ ، تىرىشىپ پەن ـ تېخنىكا ئىگىلەپ ، سىجىل ئالغا ئىلگىرىلەش شەرەپ . بىلىمنى قورال قىلىپ ، تېخنىكىغا تايىنىپ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش شەرەپ .

بۈگۈنكى دەۋرىمىزدە ئىلىمسىز(پەن ـ تېخنىكىسىز) تىرىكچىلىك قىلىش ئوزۇقسىز ، سۈسىز چۆلگە سەپەر قىلغانغا ئوخشاش . ھۆنەر ـ تېخنىكىسى يوققا ئىش يوق ، ئىقتىدار يوققا ئاش يوق . ھەربىر ئادەم پەن ـ تېخنىكا ئۆگىنىشتە زەربىدار ، كەسپىتە تۆھپىكار ، تەتقىقاتتا ئىجادكار ، ئائىلىدە مەدەتكار بولغاندا قىممىتى ، ھىممىتى ، تۆھپىسىگە يارىشا شان ـ شۆھرەتكە ، ئىززەت ـ ھۆرمەتكە ئېرىشەلەيدۇ . پەن ـ تېخنىكا ، ھۆنەر ـ سەنئەت ئىگىلەشكە سەل قارىغانلىق بالايىئاپەتكە يول قويغانلىق بولىدۇ . ئاتا ـ ئانىلارنى غەپلەت باسسا ، بالىلارنى ئاپەت باسىدۇ . ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنىڭ ھايات يولىنى ئاسىرىغۇچى تاشيول ئىشچىسى ، بىخەتەر مەنزىلگە يېتىشنى كۆزەتكۈچى قاتناش ساقچىسى بولالىسا ، بالىلار مۇدۇرلىمەي ، ئازماي ، بېكەتكە ، مەنزىلگە بىخەتەر يېتەلەيدۇ .

بالىلارنىڭ سىزدىن كۈتىدىغان ئۈمىدى: ئاتام تاماكا ـ ھاراقنى ، قىمارغا ، زىناغا خەجلىگەن پۇلنى ماڭا خىراج قىلىپ ، ھۆنەر ـ تېخنىكا مەكتىپىدە ئوقۇتسىكەن دەيدۇ . ئاپام ئۆي بېزىگەن ، كىيىم كىيگەن ، زىننەت بۇيۇمى ، گىرىم بۇيۇمى ئالغان ، قاتار چاي ، تۇي ئوينىغان پۇلنى ئىقتىساد قىلىپ كومپيۇتېر ئېلىپ بەرسىكەن دەيدۇ . بالىغا كۆيۈنگىنىڭ راست بولسا ،

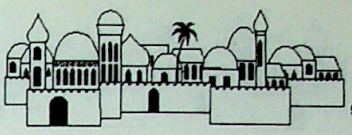
ئوقۇتۇشقا كۆڭۈل بۆلۈڭ. ئۆتمۈش، تارىخ ــ ئەينەك، بۈگۈنكى رېئاللىق پۈرسەت. تارىختا قورال كۆتۈرۈپ، ئات چاپالىغان كۈچلۈك سانلاتتى، بۈگۈنچۇ؟ ماتاربپ ساپاسى، پەن ـ تېخنىكا ساپاسى يۇقىرىلار كۈچلۈك سانلىدۇ. باللىرىمىز بەختلىك، تەلەيلىك بولسۇن دېسەڭىز ياخشى ئوقۇتۇپ، بىلىم ـ قابىلىيەتلىك، ھۆنەر ـ سەنئەتكە، ئىمانلىق، مەدەنىيەتلىك، ئەخلاقلىق پەزىلەتلىك، زېرەك، ئەقىللىق، ساغلام بەدەنلىك تەربىيەلەڭ.

بالا ئاللاھنىڭ تاپشۇرغان ئامانتى. بالىنى جىسمانىي، مادداي جەھەتلەردىن ساغلام يېتىلدۈرۈش ۋاجىب. ئەقلىي، ئەخلاقىي، دىنىي، مەنىۋى جەھەتلەردىن تەربىيەلەپ، ئىلىم ـ مەرىپەت، ھۆنەر ـ سەنئەتتە كۆپ خىل قابىلىيەتلىك قىلىپ تەبىيەلەش پەرز. ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھ مۇقەددەس كالامى قۇرئاندا: "**ئاللاھ سىلەردىن ئىمان ئېيتقانلار ۋە ئىلىم بېرىلگەنلەرنى بىرقانچە دەرىجە يۇقىرى كۆتۈرىدۇ**"{سۈرە« مۇجادىلە»(58 ـ سۈرە)، 11 ـ ئايەت} دېسە، ئەخلاقتا پازىل بۇيۇك ئۇلۇغمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام: "**ئىلىم ئۆگىنىش ھەربىر مۇئمىن ئۈچۈن پەرزدۇر، ئىلىم تەلەپكارى ئۈچۈن ھەممە نەرسە، ھەتتا دېڭىزدىكى بېلىقلارمۇ گۇناھىنى تىلەپ، كەچۈرۈم سورايدۇ، ئىستىغپار ئېيتىدۇ**"(ئىبنى ئابدۇلبەر رىۋايەت قىلغان) دەپ تەلىم بەرگەن ئىدى.

پەرزەنت ــ ئائىلە ئۈچۈن ئابىدە. پەرزەنتنىڭ ياخشى ئوقۇپ ئىلىم ـ ھېكمەتتە، ئەدەپ ـ پەزىلەتتە، ھۆنەر ـ قابىلىيەتتە قازانغان نەتىجىسى ئاتا ـ ئانا ئۈچۈن ئۆچمەس خاتىرە.

ئائىلە ــ جەمئىيەتنىڭ كۆزنىكى. ئائىلىدىكى تەربىيە ئاتا ـ ئانا خىزمىتىنىڭ ئۆرنىكى. ئائىلىنى ياخشى باشقۇرۇپ، بالىلارنى ياخشى ئوقۇتۇپ، ياخشى تەربىيەلىگىنى مىللەتنىڭ غېمىنى يەپ، ئائىلىنىڭ كەلگۈسىنى ئويلىغىنى. ئائىلىنى، بالىنى ياخشى باشقۇرالمىغان ئادەم جەمئىيەتتە يارامسىز، ئورگاندا ئىقتىدارسىز ئادەمدۇر. بالىلار ئوقۇشسىز، تەربىيەسىز تاشلۇېتىلسە، ئائىلىگە تالاپەت، جەمئىيەتكە ئاپەت بولىدۇ. ئائىلىنى بۇزۇپ، بالىلارنى بەزدۇرۇپ، ئۆزىنىڭ كۆڭۈل خۇشاللىقىنىلا دەپ يۈرگەن ئاتا ـ ئانىلار جەمئىيەتتە جىنايەتكار، ئاللاھ ئالدىدا گۇناھكار. ئائىلىنىڭ تىنچلىقى، مۇقىملىقى بۇزۇلسا، مەھەللىنىڭ، جەمئىيەتنىڭ تىنچلىقى، مۇقىملىقى بۇزۇلىدۇ. ياخشى ئوقۇپ ئىختىساسلىق، قابىلىيەتلىك، پەزىلەتلىك ئادەم بولسا، خىزمەتكە سالاپەتلىك، ساخاۋەتلىك، مۇرۇۋۋەتلىك ئادەم بولىدۇ. ياخشى ئوقۇمايا بىلىمسىز، ھۆنەرسىز، مەدەنىيەتسىز،

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولياز‌ملار نامبىرى

ئەدەپسىز بولسا، جىن ـ ئالۋاستىدەك ھەممە ئادەم يىرگىنىدۇ.

ئائىلە تەربىيەسىنىڭ ھاۋا تەگكۈچىنى مەكتەپ تېمپېراتۇرىسى، جەمئىيەت ئاتموسفېراسى بىلەن مۇۋاپىق تەگكۈشەش كېرەك. ئەدەپنى ئۆيدە، پەن ـ تېخنىكا بىلىملىرىنى مەكتەپتە، قانداق ياشاش يولىنى جەمئىيەتتە ئۆگەنسە، تەلىم ـ تەربىيە مېۋىسىدىن شېرىن ھۇزۇر ئالالايسىز. بالا ئائىلىنىڭ زىننىتى. بالىنىڭ قەلبىنى زىننەتلەشكە كۆگۈل بۆلمەي، ئۆزىگىزنى، يۇزىگىزنى، كۆزىگىزنى، كىيىمىگىزنى، ئۆيىگىزنى زىننەتلەشكە كۆپ كۈچ چىقارسىگىز، چىرايلىق گۈل ـ چېچەك بىر بوراندا خازان بولغانىدەك ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولىدۇ. نادان كىيىمگە ئامراق، ئاقىل بىلىمگە. ئاتا ـ ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىزگە تەۋرۈك مىراسلىرىمىزدىن: ئەخلاق ـ پەزىلەت، ئىلىم ـ ھېكمەت، ھۆنەر ـ سەنئەت، تېخنىكا ـ قابىلىيەت، پەلسەپە ـ پاساھەت، ئىلمى بالاغەت، كىتابى ھەقىقەت، فىقھى شەرئەت بىلىملىرىنى بالىلارغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشتە ئاكتىپ رول ئويناپ، دەۋرگە مۇۋاپىق، ئەلگە يارامليق ئىختىساس ئىگىلىرىنى تەربىيەلەپ يېتىشتۈرۈشكە كۈچ قوشۇش بارلىق ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئىلاھىي مەسئۇلىيىتى، ۋىجدانىي بۇرچى، ئاتا ـ ئانىلىق مەجبۇرىيىتىدۇر.